

Pregled sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava u odnosu na Bosnu i Hercegovinu u 2019. godini

Pripremio: AIRE Centar

Ovaj prilog sadrži pregled presuda i odluka o dopustivosti koje je Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP ili Sud) donio u odnosu na Bosnu i Hercegovinu u toku 2019. godine.

U 2019. godini Sud je primio 1.784 aplikacija protiv Bosne i Hercegovine od čega je razmatrao 1.037 aplikacija. 658 aplikacija je proglašeno nedopuštenim ili je izbrisano s liste predmeta. U 2019. godini Sud je u odnosu na 379 aplikacija 21 presudu i 10 odluka o dopustivosti u odnosu na BiH. Od ukupnog broja, 3 presude je donijelo Vijeće^[28], a 18 presuda je donio Komitet sastavljen od troje sudija.

U najvećem broju presuda, Sud je odlučivao u predmetima koja pretežno pokreću pitanja u vezi sa članom 6 (pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljem tekstu: EKLJP ili Konvencija), što je i u dosadašnjoj sudskoj praksi u odnosu na Bosnu i Hercegovinu slučaj.

Presude

Povrede prava iz člana 6 Konvencije su presudama utvrđene s obzirom na neizvršavanje pravosnažnih presuda sudova u Bosni i Hercegovini^[29] te nerazumnu dužinu trajanja postupka pred domaćim sudovima^[30].

U presudama u kojima je utvrđena povreda iz razloga neizvršenja ili dugotrajnog odlaganja izvršenja presuda Sud je naložio izvršenje presuda u propisanom roku, uz isplatu simbolične naknade podnositeljima predstavke na ime nematerijalne štete. Isplata naknade nematerijalne štete je dosuđena i presudama u kojima je utvrđena nerazumnost u dužini trajanja postupka pred domaćim sudom.

Presuda koja pokreće pitanja iz člana 5 Konvencije donesena je u predmetu *Al Husin protiv Bosne i Hercegovine (br.2)*, u vezi s pritvorom državljanina treće zemlje nakon oduzimanja bh. državljan-

[28] *Al Husin protiv BiH*, predstavka br. 10112/16, presuda od dana 25. juna 2019. godine; *Orlović i drugi protiv BiH*, predstavka br. 16332/18, presuda od 1. oktobra 2019. godine; *Baralija protiv BiH*, predstavka br. 30100/18, presuda od 29. oktobra 2019. godine.

[29] *Šain i drugi protiv BiH*, predstavka br. 61620/15 i 53 druge, presuda od dana 17. januara 2019. godine; *Elčić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 34524/15 i 5 drugih, presuda od dana 17. januara 2019. godine; *Avdić i ostali protiv BiH*, predstavka br. 47345/15 i 40 drugih, presuda od dana 7. februara 2019. godine; *Dujak i drugi protiv BiH*, predstavka br. 17303/15 i 52 drugih, presuda od dana 7. februara 2019. godine; *Hrnjić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 20954/13 i 57 drugih, presuda od dana 7. februara 2019. godine; *Vučetić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 25698/15 i 7 drugih, presuda od dana 9. maja 2019. godine; *Duranspahić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 47761/16 i 9 drugih, presuda od dana 9. maja 2019. godine; *Golić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 51441/16 i 40 drugih, presuda od dana 16. maja 2019. godine; *Katić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 50972/16, presuda od dana 27. juna 2019. godine; *Balić i drugi protiv BiH*, predstavka br. 44080/16, presuda od dana 27. juna 2019. godine; *Hodžić i Sirćo protiv BiH*, predstavke br. 34526/15 i 34530/15, presuda od dana 27. juna 2019. godine; *Ugarak i drugi protiv BiH*, predstavka br. 25941/18 i 5 drugih, presuda od dana 19. septembra 2019. godine; *Bradarić protiv BiH*, predstavka br. 84721/17, presuda od dana 3. decembra 2019. godine; *Jugo i drugi protiv BiH*, predstavka br. 46977/15 i 14 drugih, presuda od dana 5. decembra 2019. godine.

[30] *Škrbić i Vujičić protiv BiH*, predstavke br. 37444/17 i 75271/17, presuda od dana 6. juna 2019. godine; *Jakovljević i drugi protiv BiH*, predstavka br. 51227/16, presuda od dana 23. jula 2019. godine; *Beljan protiv BiH*, predstavka br. 81142/17, presuda od dana 19. decembra 2019. godine.

stva. Podnosilac predstavke, sirijski državljanin, u nekadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji je boravio od 1983. godine kao student, nakon čega se naselio u Hrvatskoj gdje je zaključio brak i dobio djecu. Podnositelj predstavke je nepoznatog datuma dobio državljanstvo BiH. Tokom rata u BiH 1992.–1995. je djelovao kao vođa grupe stranih mudžahedina.

Godine 2007. podnosiocu predstavke je oduzeto bh. državljanstvo, nakon čega je podnio zahtjev za azil. Godine 2008., nakon što je navedeni zahtjev odbijen, smješten je u imigracijski centar iz sigurnosnih razloga. Iste godine podnosilac predstavke je podnio svoju prvu predstavku Sudu (*Al Husin protiv BiH*, predstavka br. 3727/08) po kojoj je Sud donio presudu i naložio da BiH ne smije protjerati podnosioca predstavke sve dok se vodi postupak pred Ustavnim sudom BiH. Godine 2012., po donošenju rješenja o protjerivanju, Sud je utvrdio da bi podnosilac predstavke, ukoliko bude protjeran, u Siriji bio izložen riziku postupanja protivno članu 3 Konvencije te da je njegov pritvor bio protivan pravima garantovanim članom 5 stav 1 Konvencije. U martu 2012. godine Služba za poslove sa strancima je izdala novo rješenje o protjerivanju kojim je utvrđeno da će, u slučaju da dobrovoljno ne napusti zemlju, biti izdato dodatno rješenje o protjerivanju u treću zemlju. U vremenskom periodu od septembra 2012. do avgusta 2014. domaće vlasti BiH su kontaktirale više od četrdeset zemalja kako bi zatražile mogućnost prihvatanja podnosioca predstavke; međutim, trideset osam zemalja je odbilo, a ostale zemlje nisu odgovorile. Nakon više od osam godina pritvora, februara 2016. godine, podnosilac predstavke je pušten uz mjere nadzora iz razloga što je pritvor trajao duže nego je dozvoljeno novim Zakonom o strancima.

Podnosilac predstavke se žalio da je pritvor bio nezakonit i nespojiv s garancijama iz člana 5 stav 1 tačka (f) i člana 5 stav 4 Konvencije. Sud je ponovio stav iz presude *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* da država ima pravo na lišavanje slobode u kontekstu imigracijske kontrole. Međutim, istaknuto je da član 5 stav 1 tačka (f) ne podrazumijeva da se pritvor razumno gledajući smatra potrebnim, ali može biti opravdan samo dok je u toku postupak protjerivanja ili izručenja i ukoliko se postupak provodi s dužnom pažnjom.

Presudom je također istaknuto da lišavanje slobode mora biti zakonito, odnosno, mora biti u skladu s materijalnim i procesnim pravilima države o kojoj je riječ, ali da zakonitost neće biti dovoljna ukoliko se lišavanje slobode ne provodi na način da se u obzir uzme svrha zaštite pojedinca od proizvoljnosti. Iz tih razloga je ponovljeno da se pritvor mora provesti u dobroj vjeri te da mora biti usko povezan s osnovom na kojem se zasniva pritvor, kao i da mjesto i uslovi pritvora moraju biti primjereni, te da pritvor ne smije trajati duže od vremena koje je razumno potrebno da bi se postigla svrha kojoj se teži. Konačno, Sud je ponovio da domaće vlasti moraju provjeriti da li se protjerivanje u stvarnosti zaista može provesti a kako bi se donijela konačna ocjena o tome da li je pritvor u cjelini i dalje opravdan.

Cijeneći osnovanost datog slučaja, Sud je zaključio da u konkretnom slučaju razlozi za pritvor podnosioca predstavke nisu bili valjani tokom trajanja pritvora, s obzirom da kontaktiranje više od četrdeset zemalja u svrhu protjerivanja ukazuje na nepostojanje realne mogućnosti protjerivanja. U tom smislu, Sud je utvrdio povredu člana 5 stav 1 tačka (f) za period između avgusta 2014. i februara 2016. godine.

Pozivajući se na jednu raniju presudu, *A. i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, Sud je podsjetio da garancije moraju biti primjerene lišavanju slobode pojedinca. U tom smislu, pravo podnosioca predstavke se mora razmatrati u odnosu na član 5 stav 4 Konvencije i mora biti u ravnoteži s javnim interesom nacionalne sigurnosti. Stoga je Sud zaključio da je nakon žalbene odluke podnosilac predstavke imao mogućnost da efikasno ospori optužbe protiv njega te nije utvrđena povreda člana 5 stav 4 Konvencije.

Podnosiocu predstavke je dosuđen novčani iznos od 9.000 EUR na ime naknade nematerijalne štete, tj. na ime pretrpljenog duševnog bola uslijed utvrđene povrede.

U predmetu *Kožul i drugi protiv BiH*^[31] podnosioci predstavke su se žalili na povredu prava prema članu 6 stav 1, članu 13 i članu 8 Konvencije zbog neizvršenja odluke Ustavnog suda BiH od 13. oktobra 2005. godine kojom je lokalnim organima vlasti naloženo da provedu odluku od 4. februara 2002. godine, a kojom je jednom privrednom društvu naloženo da, bez odlaganja, ukloni bespravno izgrađeni industrijski objekat u blizini kuće podnosilaca predstavke. Naknadno je Ustavni sud donio odluku kojom je utvrdio da ranija odluka tog Suda nije izvršena.

S obzirom na dugogodišnje neizvršenje predmetne odluke, Sud je ispitao da li su mjere koje su poduzele lokalne vlasti bile adekvatne i dovoljne na način da se može zaključiti da je tužena država postupila u skladu s obavezama iz člana 6 stav 1 Konvencije. Iako je Sud ocijenio da je slučaj donekle složen, istaknuto je da to ne bi moglo opravdati period za vrijeme kojeg je odluka ostala neizvršena. U okviru ocjene, Sud je uzeo u obzir i ponašanje podnosilaca predstavke i utvrdio da se odlaganje izvršenja ne bi moglo pripisati njihovim postupcima ili propustima.

Ističući pozitivne obaveze države da uredi svoj sistem na način da se odluke mogu provoditi efektivno i bez odlaganja, zaključeno je da je vrijeme neizvršenja konkretne odluke o uklanjanju objekta bilo nerazumno dugo. S obzirom na to, utvrđeno je kršenje prava iz člana 6 stav 1. Sud nije smatrao da je potrebno da ispituje predstavku prema članu 13 Konvencije, s obzirom na utvrđenu povredu prava na pravično suđenje.

Pored toga, pozivajući se na član 8 Konvencije, podnosioci predstavke su se žalili da su ozbiljno pogođeni bukom ili drugim oblikom zagađenja, i to na takav način da je došlo do povrede prava na privatni i porodični život, dom i prepisku. Iako je Sud prihvatio da su na podnosiocima predstavke i njihove porodice aktivnosti privrednog društva koje je bespravno izgradilo objekat mogle imati nepovoljan utjecaj, Sud nije utvrdio, cijeneći nalaz vještaka u predmetu, da su kvalitet zraka i buka prekoračili norme propisane domaćim zakonom ili važećim međunarodnim standardima, ili da su bili veći od okolišnih rizika svojstvenih životu u svakom modernom gradu. U skladu s tim nije dokazano da je država propustila da poduzme mjere kako bi se osiguralo pravo podnosilaca predstavke iz člana 8 Konvencije.

Konačno, Sud je naložio državi da u roku od tri mjeseca, i primjerenim sredstvima, osigura izvršenje odluke Ustavnog suda od 13.10.2005. godine. Kako podnosioci predstavke nisu podnijeli zahtjev za naknadu nematerijalne štete, Sud nije ni razmatrao isplatu naknade po tom osnovu.

Pravo na mirno uživanje imovine iz člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju Sud je ispitao u predmetu *Orlović i drugi protiv BiH*^[32] u kojem se podnosioci predstavke žalili da im je onemogućeno stvarno uživanje njihove imovine, budući da s njihove zemlje nije uklonjena nezakonito izgrađena crkva. Podnosioci predstavke su također tvrdili da su odluke domaćih sudova, koje se odnose na njihov građanskopravni zahtjev, bile suprotne i članu 6 Konvencije. Podnosioci predstavke su interno rasejljene osobe koje imaju pravo na povrat svoje imovine prema Aneksu 7 Opšteg okvirnog sporazuma za mir u BiH (Dejtonski sporazum).

Ova predstavka se temelji na pritužbi zbog nemogućnosti stvarnog uživanja imovine iz razloga što nezakonito izgrađena crkva nakon dugog niza godina nije uklonjena sa zemlje podnosilaca pred-

[31] *Kožul i drugi protiv BiH*, predstavka br. 38695/13, presuda od dana 22. oktobra 2019. godine.

[32] *Orlović i drugi protiv BiH*, predstavka br. 16332/18, presuda od 1. oktobra 2019. godine.

stavke, iako je postupak vraćanja imovine okončan odlukama Komisije za imovinske zahtjeve raseljenih osoba i izbjeglica (CRPC) i Ministarstva za izbjeglice i raseljena lica Republike Srpske 1999., odnosno 2001. godine.

Ističući da se radi o miješanju u imovinu, odnosno o lišavanju imovine, Sud nije usvojio argumente države da su domaće odluke o oduzimanju i pravdanju proporcionalne i da se ogledaju u tome da je na zahtjev crkvene opštine na privatnoj imovini izgrađena crkva u kojoj bi pripadnici pavoslavne vjeroispovijesti iz okoline mogli prakticirati svoju vjeru. Umjesto toga, a istakavši obavezu države da osiguraju svim osobama koje se nalaze u njenoj nadležnosti prava i slobode iz Konvencije, Sud je istakao da BiH nije ispunila osnovnu obavezu iz člana 1 Protokola br. 1, odnosno nije poduzela praktične korake za provođenje navedenih odluka, čime bi se izvršio potpuni povrat imovine podnosilaca predstavke. Zapravo, zaključeno je da je nepostupanje domaćih organa vlasti proizvelo neizvjesnost u ostvarivanju imovinskih prava, te na taj način dovelo do teške povrede imovinskih prava. Sud je također naveo da je neizvjesnost pojačana odlukom iz 2004. godine kada je donesena druga odluka kojom se naknadno daje urbanistička saglasnost za crkvu izgrađenu na zemlji povratnice.

Sud je primijetio da, bez obzira na postojanje dvije konačne odluke kojima se naređuje da im se u potpunosti vrati u posjed njihova zemlja, podnosioci predstavke su, sedamnaest godina nakon ratifikacije Konvencije i njenih protokola od strane tužene države, još uvijek onemogućeni u njenom mirnom uživanju. Također je Sud cijenio i da li su postojale određene okolnosti koje mogu opravdati kašnjenje u izvršenju presude, te primijetio da vlada nije ponudila nikakvo opravdanje za nepostupanje vlasti u predmetnom slučaju. Sud smatra da veoma dugo kašnjenje u predmetnom slučaju predstavlja jasno odbijanje vlasti da izvrše odluke od 28.10.1999. i 14.11.2001. godine, ostavljajući podnosiocima predstavke u stanju neizvjesnosti u pogledu realizacije njihovih imovinskih prava. Tako su, zbog propusta organa vlasti da izvrše konačne i obavezujuće odluke, podnosioci predstavke pretrpjeli tešku povredu svojih imovinskih prava, odnosno morali su snositi nesrazmjeran i prekomjeran teret, iz kojih razloga je došlo do kršenja člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. S obzirom na zaključak koji se odnosi na član 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, Sud nije smatrao da je potrebno ispitati da li je u ovom predmetu došlo i do povrede člana 6 stav 1.

Cijeneći da je potrebno pružiti pomoć tuženoj državi u ispunjenju njenih obaveza, Sud je odlučio da primijeni član 46 Konvencije te je ukazao na vrstu mjera koje se mogu poduzeti kako bi se otklonila utvrđena povreda Konvencije. Tako je sud Sud smatrao da tužena država mora poduzeti sve potrebne mjere kako bi osigurala potpuno izvršenje odluke CRPC-a od 28.10.1999. godine i odluke Ministarstva za izbjeglice od 14.11.2001. godine, uključujući posebno uklanjanje crkve sa zemlje podnosilaca predstavke, bez daljeg odgađanja, a najkasnije u roku od tri mjeseca od dana kada presuda postane konačna.

Sud je naložio da se na ime materijalne štete prvoj podnositeljici predstavke isplati iznos od 5.000 EUR te po 2.000 EUR svakom od preostalih podnosilaca predstavke.

Povreda prava iz člana 1 Protokola br. 12 uz Konvenciju Sud je ispitao u predmetu *Baralija protiv BiH*^[33]. Podnositeljica predstavke je predsjednica lokalnog ogranka političke stranke „Naša stranka”. Posljednji lokalni izbori u Mostaru održani su 2008. godine. Dana 26. novembra 2010. godine Ustavni sud je proglasio neustavnim određene članove Izbornog zakona Bosne i Hercegovine iz 2001. godine i naložio izmjenu Statuta Grada Mostara. Također je naredio Parlamentarnoj skupštini BiH da u roku od šest mjeseci od objave njegove odluke izmijeni neustavne odredbe Izbornog zakona iz 2001. godine u skladu s njegovom odlukom. Pored toga, Ustavni sud BiH je naredio Gradskom

[33] *Baralija protiv BiH*, predstavka br. 30100/18, presuda od 29. oktobra 2019. godine.

vijeću Mostara da ga obavijesti o koracima koje će preduzeti da uskladi Statut Grada Mostara s Ustavom Bosne i Hercegovine. Sud je utvrdio da se lokalni izbori u Mostaru nisu mogli održati u izbornim ciklusima 2012. i 2016. godine.

Prvenstveno je Sud cijenio dopustivost predstavke, te ispitao dva osnovna prigovora vlade u tome pogledu: pitanje postojanja statusa žrtve i pitanje iscrpljivanja pravnih lijekova. U pogledu prvog, Sud je podsjetio da osoba može tvrditi da je žrtva u svjetlu Konvencije ukoliko tvrdi da zakon krši njena prava u odsustvu pojedinačne izvršne mjere ako pripada kategoriji ljudi koji su izloženi riziku da budu direktno pogođeni tim zakonom. Kako je utvrđeno da je podnositeljica predstavke, kao članica političke stranke i predsjednica ogranka političke stranke u Mostaru, politički aktivna osoba, te kako je aktivna u javnom životu, bilo bi potpuno logično da ona zaista razmatra mogućnost glasanja i kandidovanja na izborima za Gradsko vijeće, te se može smatrati da pripada grupi ljudi koja je direktno pogođena situacijom na koju se žali. Iz tih razloga je Sud zaključio da ona može tvrditi da je žrtva navodne diskriminacije.

U pogledu prigovora o neiscrpljivanju domaćih pravnih lijekova, Sud jeste podsjetio da je, u pravnom sistemu kakav je u BiH, koji pruža ustavnu zaštitu osnovnih prava, dužnost oštećene osobe da testira opseg te zaštite. Međutim, ponovio je da se član 35 Konvencije mora primjenjivati s određenom dozom fleksibilnosti i bez pretjeranog formalizma, istakavši da pravilo iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava nije apsolutno, niti se može automatski primijeniti, već je prilikom ispitivanja da li se to pravilo poštuje od ključne važnosti uzeti u obzir posebne okolnosti slučaja. To, između ostalog, znači da Sud mora realno voditi računa ne samo o postojanju formalnih pravnih lijekova u pravnom sistemu dotične ugovorne strane, već i o opštem pravnom i političkom kontekstu u kojem oni djeluju, kao i o ličnim okolnostima podnosioca predstavke. Iako podnositeljica predstavke nije koristila ustavnu apelaciju prije nego što je podnijela predstavku, Sud je, s obzirom na činjenicu da domaće vlasti nisu izvršile odluku Ustavnog suda od 26. novembra 2010. godine, utvrdio da bi ustavna apelacija bila neefikasna u njenom slučaju.

Podnositeljica predstavke je navela da nemogućnost da bira i bude birana na lokalnim izborima u Gradu Mostaru predstavlja diskriminaciju na osnovu njenog mjesta prebivališta. Sud je ponovio da, iako član 14 Konvencije zabranjuje diskriminaciju u uživanju prava i sloboda utvrđenih u Konvenciji, član 1 Protokola br. 12, proširuje opseg zaštite na „svako pravo utvrđeno zakonom”. Presudom je utvrđeno da je podnositeljica predstavke imala pravo utvrđeno zakonom – naime pravo glasa i kandidovanja na lokalnim izborima – i da zaista ispunjava opšte uslove za uživanje tog prava. Također, u obrazloženju je navedeno da je podnositeljica predstavke, kao osoba s prebivalištem u Mostaru, bila u analognoj ili relevantno sličnoj situaciji s osobom koja boravi u drugom dijelu Bosne i Hercegovine kada je riječ o uživanju prava glasa i kandidovanja na lokalnim izborima. S tim u vezi je naglašeno da ovaj slučaj ne uključuje regionalne razlike u postupanju – proistekle iz primjene različitih zakona zavisno od geografske lokacije podnosioca predstavke – za koje je utvrđeno da se ne razmatraju u kontekstu ličnih svojstava. Sud je, suprotno tome, ocijenio da se ovaj slučaj odnosi na različitu primjenu istog zakonodavstva u zavisnosti od prebivališta osobe. S obzirom da se razlika u postupanju na koju se podnositeljica predstavke žali zasniva na „drugom statusu” u smislu utvrđene prakse Suda, podnositeljica predstavke uživa zaštitu koju pruža član 1 Protokola br. 12.

Bez obzira na argumente da je kašnjenje u izvršenju odluke Ustavnog suda opravdano potrebom da se uspostavi dugoročni i učinkovit mehanizam podjele vlasti u Gradskom vijeću u cilju održavanja mira i olakšanja dijaloga između različitih naroda u Mostaru, Sud je smatrao da neki od postojećih aranžmana o podjeli vlasti nisu u skladu s Konvencijom. Sud je također napomenuo da „nijedna odredba Konvencije ne traži potpuno napuštanje mehanizama podjele vlasti koji su svojstveni Bosni i Hercegovini i da možda još uvijek nije sazrilo vrijeme za politički sistem koji bi bio samo odraz

principa vladavine većine”. Međutim, Sud je istakao da u predmetnom slučaju postoji pravna praznina koja je onemogućila podnositeljici predstavke da glasa i da se kandiduje na lokalnim izborima tokom dužeg vremenskog perioda.

U kontekstu člana 3 Protokola br. 1 Sud je ispitao da li je država ispunila pozitivne obaveze u vezi s mjerama za održavanje izbora u Mostaru. Naime, utvrdio je da situacija u kojoj su lokalni izbori u Mostaru posljednji put održani 2008. Godine – a od 2012. godine gradom upravlja isključivo gradonačelnik koji ima „tehnički mandat” i stoga ne uživa potrebni demokratski legitimitet – nije spojiva s pojmovima „djelotvorne političke demokratije” i „vladavine zakona” iz Preambule Konvencije i da je pojam djelotvorne političke demokratije jednako primjenjiv na lokalnom kao i na državnom nivou, imajući u vidu obim odlučivanja koji je povjeren lokalnim vlastima te blizinu lokalnog biračkog tijela politikama koje usvajaju njihovi lokalni političari. U vezi s tim, Sud je također istakao da su lokalne vlasti jedan od glavnih temelja svakog demokratskog režima i da lokalnu samoupravu trebaju vršiti vijeća ili skupštine sastavljene od slobodno izabраниh članova. Iz navedenih razloga Sud je zaključio da je došlo do kršenja člana . Protokola br. 12 uz Konvenciju, jer država nije ispunila svoje pozitivne obaveze na usvajanju mjera za održavanje demokratskih izbora u Mostaru.

Konačno, Sud je ovaj predmet razmotrio na osnovu člana 46 Konvencije te, s obzirom na veliki broj potencijalnih podnosilaca predstavke i hitnu potrebu da se okonča sporna situacija, naložio državi da, u roku od šest mjeseci od dana kada presuda postane konačna, izmijeni Izborni zakon iz 2001. godine, kako bi omogućila održavanje lokalnih izbora u Mostaru. Sa druge strane, ukoliko država to ne učini, Sud je istakao da je Ustavni sud BiH ovlašten da donese privremena pravila kao nužne prelazne mjere.

S obzirom da je Sud smatrao da utvrđenje povrede samo po sebi predstavlja dovoljnu satisfakciju nije dosudio naknadu nematerijalne štete koju je podnositeljica predstavke pretrpjela. Na ime troškova i izdataka postupka pred Sudom dosudio je 5.000 EUR.

Odluke

U predmetu *M.I. protiv BiH*^[34] podnositelj predstavke se žalio prema članu 3 Konvencije, navodeći da bi u slučaju protjerivanja u Rusiju bio pritvoren, mučen ili ubijen imajući i vidu optužbe protiv njega i prethodno zlostavljanje njega i članova njegove porodice. Pritužba se temeljila i na povredi člana 2 Konvencije, s obzirom na „naznake i pokušaje ponovnog uvođenja smrtne kazne, posebno u kontekstu osoba koje su optužene za terorizam”, kao i prema članu 13 Konvencije na način da sudovi u BiH nisu dovoljno procijenili njegove pritužbe na temelju članova 2 i 3 Konvencije da mu je uskraćen pristup postupku azila prilikom ulaska u BiH i tokom postupka protjerivanja, te da nije imao pristup pravnim lijekovima s automatskim suspenzivnim učinkom u odnosu na njegove pritužbe u vezi s navedenim članovima Konvencije. Sud je u ovoj odluci podsjetio na opća načela koja se odnose na ocjenu zahtjeva za azil prema članovima 2 i 3 Konvencije, a koja su detaljno izložena u presudi *F.G. protiv Švedske*.

U pogledu člana 3 Konvencije Sud je naveo da se u datom slučaju trebaju sagledati kako opća situacija u državi koja je zatražila izručenje, tako i individualna situacija podnositelja predstavke, te da se u obzir trebaju uzeti i garancije koje je dao Ured glavnog tužitelja Ruske Federacije (u daljem tekstu: OPGRF) u pogledu njegovog postupanja u slučaju izručenja podnositelja predstavke, za koje je Sud istakao da podnositelj predstavke nije uspio dokazati da nisu valjane, te nije našao drugog osnova za sumnju u to da će uvjerenja koja je dao OPGRF biti poštovana. Sud je, doduše, istakao da je u

[34] *M.I. protiv BiH*, odluka od 29.01.2019. godine.

diskrecionoj moći vlasti BiH da iskoriste mogućnost koju imaju u provođenju diplomatskog nadzora nad poštivanjem uvjerenja koje su dale ruske vlasti. Konačno, Sud je zaključio kako nije utvrđeno da postoje značajni razlozi za vjerovanje da bi podnositelj predstavke bio izložen stvarnom riziku zlostavljanja u slučaju izručenja Rusiji, te da su njegove pritužbe očigledno neosnovane, u skladu s čim ih je odbacio prema članovima 35 stav 3(a) i 4 Konvencije.

U pogledu pritužbi prema članu 2 Sud je istakao da je Ustavni sud Ruske Federacije nametnuo neograničeni moratorij na smrtnu kaznu u Rusiji, pa da su neosnovane tvrdnje podnositelja predstavke koje ukazuju na suprotno. S obzirom na pritužbu podnositelja predstavke na temelju člana 13, u vezi s članovima 2 i 3 Konvencije, Sud je podsjetio da se član 13 ne može tumačiti tako da zahtijeva pravni lijek u domaćem zakonu u odnosu na svaku navodnu pritužbu koju bi pojedinac mogao istaći prema Konvenciji, te da svaka žalba mora biti sporna u smislu Konvencije. Iz navedenih razloga, Sud je zaključio da su svi materijalni prigovori podnositelja predstavke prema članovima 2 i 3 očigledno neosnovani, te da podnositelj predstavke nije istakao nijednu spornu pritužbu u smislu Konvencije, a u vezi s čim ni član 13 nije primjenjiv. Kako je pritužba u cjelini nespojiva *ratione materiae* s odredbama Konvencije, jednoglasno je Komitet od troje sudija odlučio da predstavku odbaci kao nedopustivu u smislu člana 35 stav 3 i stav 4 Konvencije. U vezi s primjenom privremene mjere prema kojoj je BiH postupila u skladu s članom 39 Poslovnika Suda, Sud je naglasio da se prekida.

U sljedeće četiri odluke, Sud je odlučio da briše predstavke s liste svojih predmeta u skladu s članom 39 Poslovnika Suda iz sljedećih razloga:

- U predmetu *Jasminka Mujkanović-Hrustanović protiv BiH*^[35] podnositeljica predstavke se žalila prema članu 6 stav 1 zbog prekomjerne dužine parničnog postupka. Kako je u konkretnom predmetu zaključena prijateljska nagodba, a Sud je uvjerenja da se nagodba temelji na poštivanju ljudskih prava definiranih Konvencijom i protokolima uz Konvenciju, te nisu postojali razlozi koji bi mogli opravdati nastavak ispitivanja predstavke, slučaj je brisan s liste predmeta.
- Podnositelj predstavke se u predmetu *MEFA-OIL d.o.o. protiv BiH*^[36] žalio zbog neizvršenja pravosnažne presude donesene u njegovu korist, i to prema članu 6 stav 1 i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju. Kako je u datom predmetu također zaključena prijateljska nagodba, Sud je odlučio da predmet briše s liste predmeta.
- U pogledu pritužbe podnositeljice predstavke u predmetu *Aida Žiško protiv BiH*^[37] zbog neizvršenja pravosnažne presude donesene u njenu korist, i to prema članu 6 stav 1 i članu 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju, Sud je također brisao predmet s liste jer je podnositeljica predstavke obavijestila Sud o tome da je zaključena vansudska nagodba s dužnikom.
- I u predmetu *Gavrić protiv BiH*^[38], u kojem je podnositelj predstavke zaključio prijateljsku nagodbu u predmetu koji je pokrenut iz razloga prekomjerne dužine građanskog postupka, Sud je odlučio da briše i ovaj predmet s liste.

Predstavka u predmetu *Sreten Stefanović protiv BiH*^[39] je pokrenula pitanja u vezi s povredom člana 6 stav 1 i člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju u pogledu nemogućnosti podnositelja predstavke da naplati adekvatnu zakupninu za iznajmljivanje svog stana, uključujući i zakupninu u bilo kojem iznosu za period prije stupanja na snagu Zakona o zakupu stanova iz 2015. godine. Međutim, nakon smrti podnositelja predstavke, njegov punomoćnik je obavijestio Sud da njegov unuk izražava želju

[35] *Jasminka Mujkanović-Hrustanović protiv BiH*, odluka od 31.01.2019. godine.

[36] *MEFA-OUL d.o.o. protiv BiH*, odluka od 31.01.2019. godine.

[37] *Aida Žiško protiv BiH*, odluka od 14.02.2019. godine.

[38] *Budimir Gavrić protiv BiH*, odluka od 12. decembra 2019. godine.

[39] *Sreten Stefanović protiv BiH*, odluka od 16.05.2019. godine.

da nastavi s predstavkom, o čemu je priložio kopiju obrasca punomoći za zastupanje, koja nije sadržavala originalne potpise niti je bila tačno datirana. Kako Sud nije bio uvjeren da je dovoljno dokazano da bi bilo koji od nasljednika podnositelja predstavke ili članova uže porodice mogli imati legitiman interes da nastave postupak po predstavci, s obzirom da se izjava punomoćnika bez bilo kakvih potkrijepljujućih dokumenata, ili propisno ovjerene punomoći, ne može smatrati dostatnim dokazom, Sud je u smislu člana 37 stava 1(a) Konvencije odlučio da skine predmet s liste slučajeva.

Podnositeljica predstavke u predmetu *Esma Agačević*^[40] se žalila zbog neizvršenja pravosnažne presude donesene u njenu korist; međutim, propustila je dostaviti dokaze da je presuda u cjelosti izvršena. Iz tog razloga je Sud utvrdio da je zadržavanjem relevantnih informacija koje se tiču predstavke podnositeljica zloupotrijebila svoje pravo na podnošenje pojedinačne predstavke. Iz tog razloga, Sud je utvrdio da predmetnu predstavku treba odbaciti zbog zloupotrebe prava prema članu 35 stavke 3 i 4 Konvencije kao nedopustivu. Na identičan način Sud je odlučio i u druga dva predmeta^[41].

U predmetu *Cvijeta Aščerić*^[42] podnositeljica se žalila da su joj povrijeđena prava iz člana 6 stav 1 Konvencije, smatrajući da je odluka Vrhovnog suda u njenom slučaju proizvoljna jer je Sud primijenio Zakon o radnim odnosima u državnim organima iz 1994. godine, dok je relevantni zakon bio Zakon o radu iz 2000. godine. Ona je nadalje navela da je u drugom sličnom slučaju Vrhovni sud postupio drugačije i primijenio Zakon o radu, te prihvatio tužbeni zahtjev. Sud je ponovio da je prvenstveno na domaćim organima, naročito sudovima, da rješavaju probleme tumačenja domaćih zakona, te da Sud ne treba postupati kao tijelo četvrte instance, iz kojeg razloga Sud ne ulazi u pitanje ocjene domaćih sudova, osim ako se njihova utvrđenja mogu smatrati proizvoljnim i nerazumnim. Sud je primijetio da je Vrhovni sud utvrdio da podnositeljica predstavke nije bila državni službenik, te je stoga u njenom radnopravnom sporu primijenio Zakon o radnim odnosima u državnim organima iz 1994. godine koji je smatrao primjenjivim, pa je našao da utvrđenja domaćih sudova nisu proizvoljna, niti očigledno nerazumna. Slijedom toga je predstavka odbačena kao očigledno neosnovana u skladu sa članom 35 stav 3(a) i stav 4 Konvencije.

Podsjećamo da su sve presude i odluke javno objavljene na internet stranici Suda^[43] na engleskom i francuskom jeziku, a prevodi tih odluka se mogu pronaći na internet stranici Ureda zastupnika Vijeća ministara pred Evropskim sudom za ljudska prava^[44].

[40] *Esma Agačević protiv BiH i 10 drugih predstavki*, odluka od 29. avgusta 2019. godine.

[41] *Jelenko Grahovac protiv BiH*, odluka od 12. septembra 2019. godine; *Dževad Bećirović i drugi protiv BiH i 19 drugih predstavki*, odluka od 24. oktobra 2019. godine.

[42] *Cvijeta Aščerić protiv BiH*, odluka od 17. decembra 2020. godine.

[43] <https://hudoc.echr.coe.int/>

[44] http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/default.aspx?id=170&langTag=bs-BA